СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 278. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 29 листопада 1932. — VOL. XL. No. 278. Jersey City, N. J., Tuesday, November 29, 1932. THREE CENTS.

ВСІ ДІТИ, НИЖЧЕ 16 РОКІВ, — ДО ШКОЛИ!

НЮ ЙОРК. — „Ди Нешенел Чайлд Лейбор Комітї" оголошує, що розпочинає завзяту кампанію за те, щоби звільнити з робіт по фабриках яких 2 до 3 міліони дітей, у віці від 7 до 17 років. Всі діти, які не скінчили 16 років життя, мають вернутися до шкіл. На місце дітей, що працюють по фабриках, мають прийти старші безробітні, яких тепер нараховують 11,000,000 осіб.

ТЕРПЛЯТЬ ВІД ХОЛОДУ.

НЮ ЙОРК. — Ще не наступила властива зима, а було вже так холодно, що двоє безробітних згинули на морозі зі студени. Всі захисти для бездомних були переповнені, а тисячі безробітних і потребуючих помочі не могли знайти захисту.

ДОРАДЖУЮТЬ ПОСТУПАТИ ЗІ ЗНЕСЕННЯМ ПРОГИБІЦІЇ ОБЕРЕЖНО.

НЮ ЙОРК. — Добровільний Комітет адвокатів, корпорація з протипрогибіційними тенденціями, обстоює думку, щоби найперше завести в Злучених Державах ліпше пиво, а не вводити вина. Вона є того переконання, що негайне знесення прогибіції було би небезпекою, бо є забагато спікізів. Тому треба змагати до цілковитого знесення прогибіції, але так, щоби прогибіція була знесена, а з нею піднесена мораль населення.

ВКРАЛИ ЖЕМЧУГИ І БОНДИ ВАРТОСТИ $130,000.

НЮ ЙОРК. — Місіс Сера Стюарт залишила в автомобілі, який запаркувала, дорогоцінности, вартости $30,000 і вартісні папери на $100,000. Все те забрали якісь злодії, котрих досі не зловлено. Дорогоцінности не були обезпечені.

НАРАДЖУЮТЬСЯ НАД ПРОГРАМОЮ СЕСІЇ КОНҐРЕСУ.

ВОРМ СПРІНҐС (Джорджія). — Ґовернор Рузвелт нараджується з демократичними провідниками конгресу над програмою нарад короткої сесії конгресу. Вони зацікавлені пляном Гувера в справі реорганізації урядових департаментів і бюр та ліквідації ріжних джабів. Бо демократам прийдеться теж роздавати ріжні джаби, а коли їх Гувер поліквідує, то важко буде наново заводити. Бож вони самі критикували Гувера за коштовний адміністраційний апарат.

ПЕРЕД НОВОЮ БОРОТЬБОЮ ЗА ЧАКО.

БУЕНОС АЙРЕС. — Заноситься на новий ґенеральний наступ Параґвайців на болівійську армію. Обидві сторони постягали багато війська і тяжкі гармати. Буде нова кровава битва за посідання теріторії Чако.

БИРД В ОБОРОНІ БЕЗРОБІТНИХ.

БОСТОН. — Ветерани заатакували адмірала Бирда за те, що він є проти негайної виплати ветеранського бонуса в готівці. Бирд пояснює, що він стає в обороні мас безробітних. Він каже, що управа краю коштує тепер річно $14,000,000,000. Значить, кождий горожанин працює три місяці в році на те, щоби тим тримісячним заробітком покривати видатки міста, стейту чи держави. Це є таке велике обтяження, що вже прямо неможливо накладати на населення нові тягарі.

Бирд подав далі, що він не є проти допомоги ветеранам, а тільки проти того, щоби не побирали допомог ті „ветерани", котрі ніколи не бачили війни і не мали на війні ніяких ушкоджень.

ЖИДИ ЩЕДРО ЖЕРТВУЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Жидівська Федерація, що збирає $3,923,000 на удержання жидівських добродійних інституцій на протяг наступного року, подає, що вже зібрала $3,093,000.

На влаштованім цею інституцією у Валдорф Асторії обіді було доходу з того одного підприємства $45,000. Кождий з присутних заплатив за обід $100.

СОЦІЯЛІСТИЧНІ И КОМУНІСТИЧНІ ПАЦИФІСТИ.

НЮ ЙОРК. — Три дні тревала пацифістична конференція „Юнайтед Ют Конференс еґенст Вор", на яку зїхалися 613 делеґатів-молодиків з цілої Америки. На конференції, на якій були головно соціялісти і комуністи, заявилися проти капіталізму, вважаючи капіталістичну систему причиною всіх воєн світа. Та не могли погодитися соціялісти з комуністами щодо обєднаного пацифістичного фронту. Комуністи критикували соціялістів як „бюрократів".

НЕ ДОВІРЯЮТЬ МУСОЛІНІЄВИ.

ВАШИНГТОН. — Американські приятелі італійської свободи втердять, що амнестія, видана Мусолінієм для політичних „проступників", нічого не вартує. І дому домагаються, щоби була допущена до Італії американська комісія, яка провірила би ту амнестію. Вони є певні, що фашизм далі держить по тюрмах політичних противників і знущається над ними, а тих, кого пущено на волю, держать під строгим поліційним доглядом і не дозволяють їм на ніяку свободу слова.

ЗА УКРАЇНСЬКУ МОВУ НА ЗАКАРПАТТІ.

З Праги повідомляють, що делеґація українських культурно-освітніх орґанізацій на Закарпатській Україні зложила міністрови освіти чехословацької републики меморіял, у якому домагається введення української мови та українських підручників у школах Закарпатської України. Автори меморіялу покликуються на опінію академії наук, яка потвердила, що населення цієї країни говорить українською мовою. Дальше меморіял виступає проти пропаґанди москвофілів і російських еміґрантів, які пробують накидувати російський націоналізм серед населення Закарпатської України.

ШКОЛА ДЛЯ БАТЬКІВ.

У місті Рейґет в Анґлії заснували першу в світі школу, де вчать батьків, як поводитись зі своїми дітьми. Вона мала вже 10 учнів, що здавали іспит; 5 із них здали. Питання були такого роду: „Що зробите, коли лишитеся самі дома з дитиною, яка плаче?" „Як зарадите першим проявам простуди у своєї дитини?" „Ваша жінка спізнилася на обід і ви мусите самі дати дитині їсти. Що зробите?" Таку школу заснував педаґоґічний факультет одного з більших університетів; гроші на неї дала міська управа. На новий курс записалось уже 50 осіб. Преса присвячує їй поважні статті. Шкіл для матерей в Анґлії багато; тепер замужні жінки часто мають працю в місті, а їх чоловіки мусять їх заступати і навіть варити обід, не кажучи вже про загальну опіку. Нерідко жінка приходить утомлена після праці до хати і чоловік мусить узяти на себе її обовязки. Анґлійці ставляться до таких справ поважно і практично.

В ПАМЯТЬ СПІНОЦИ.

Визначні вчені й письменники в Ню Йорку віддали пошану великому фільософови Венедиктови Спіноці зприводу 300-літніх роковин його народин. Називали його людиною надзвичайного характеру, яка мала одну ціль на приміті: знайти правду і себе не дурити, ні не дурити інших. За те Спіноца потерпів, бо викляли його з синаґоґи, відреклися його свояки і приятелі й він утратив маєток і становище. Але з дороги не зійшов.

СТУДЕНТСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ЯСАХ.

У Ясах (Румунія) була велика демонстрація студентів, при якій покалічено кількох поліцистів. Притокою до заворушення в студентських кругах була обставина, що місто продало Жидови Ароновичеви парцелю, котра була колись подвірям церкви св. Николая. Студенти вирушили зі свого дому походом і йшли в напрямі до цього місця. В дорозі поставилися проти них поліцисти. Зявився також державний прокуратор і старався спонукати їх розійтися. Але студенти не послухали й перервали поліційні кордони, дісталися на продану площу й розібрали розпочатий уже будинок до останньої цеґли. Спокій запанував щойно коло години 10-тої вечора.

ПРЕСА — НАЙБІЛЬША СИЛА.

Не всі мабуть знають, що антанта виграла останню світову війну не силою зброї, а своєю доброю пресою. Власна преса піддержувала в своїх ґромадян віру в побіду й бадьорість. Невтральну пресу вона купувала собі, або доставляла їй масу своїх інформацій. Ці інформації здобували прихильність для антанти, переконували про звірства й страшні наміри центральних держав та про викликане непомірною жадобою Німеччини світове кровопролиття. Ця невтральна преса доходила й до центральних держав, а навіть з неї до краєвих ґазет. Поволі й послідовно підмовлювала так преса запілля й військо центральних держав, доки й фронт не провалився.

Після війни осталася маленька держава Австрія. Населення її німецьке й бажає злучитися з Німеччиною. Та Франція не допускає. Найбільший віденський денник це „Нає Фрає Пресе". Вона має світову славу. Видає її акційне товариство. Одно французьке підприємство купило тепер половину акцій за добру ціну. Зараз по тім виповіджено службу 6 редакторам, котрі були приклонниками соборної німецької Австрії з Німеччиною.

Українці повинні розміркувати це й піддержувати свою рідну пресу.

У НАС ПОСОЛ — ТАМ РОБІТНИК.

Ужгородське „Українське Слово" пише: Микола Сидоряк, комуністичний посол, був засуджений на вязницю. Перед карою утік до Радянського Союза. Думав, що буде там Бог зна яким паном. Та большевики зробили з нього звичайного робітника. Це йому дуже не подобалось і він хотів дістатися до якоїсь панської роботи, але на це не мав відповідної освіти. Пішла за ним туди й жінка. З неї зробили робітницю у тій самій фабриці, де чоловік, а дітей дали до якогось державного інституту. Пишуть, що Сидоряк хотів вернутися назад сюди. Видко з того, що тут було йому ліпше ніж у большевицькому раю.

АРЕШТУВАЛИ ВБИВНИКІВ.

На присілку Берліна, пов. Броди, вбито 29. вересня ц. р. Петра Влосовича, ґаєвого Спілки „Броди". Після довшого доходження поліція арештувала тепер Івана Ґонтарика, що стрілив крізь вікно хати ґаєвого і поцілив його в голову. Вбивник признався до вини і подав спільників злочину в особах Павла Рудка, Антона Яросевича та Андрія Ґонтарика. Два останні втікли й укриваються в лісах. Поліція викрила теж вбивника Ізраїля Айзефа, якого вбито ще в 1928 р. Арештований Андрій Степнюк признався до вини.

АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТІВ У ЧЕРНІВЦЯХ.

Черновецька сіґуранца поарештувала знову до 30 комуністів, головно робітниць, що розвивали свою діяльність по тамошніх трикотажних фабриках. Договори про ненаступ, видно, йдуть своєю дорогою, а розкладові роботи третьої інтернаціоналки в Москві — своєю.

СОВІТСЬКЕ ЗБІЖЕ И ВУГЛЯ ТРАНЗИТОМ ЧЕРЕЗ ҐАЛАЦ.

Зачинають частіше переходити через румунські пристані перевози совітського збіжа й вугля Дунаєм до Австрії й Чехословаччини. Минулими днями переладовано з англійського корабля „Тавсіка" 300 ваґонів пшениці, призначеної для Чехословаччини, на дунайські тягарові кораблі. Переїхали з Росії також на грецькім кораблі „Кіос" 150 ваґонів твердого вугля.

АФРИКА — БЕЗРОБІТНИМ.

Західньо-европейська преса занотувала тепер цікавий проєкт директора суспільної ради в Стокгольмі, Нистрема, в якому він радить поселити безробітних Европейців на безлюдних теренах Азії, Південної Америки й Африки. Головно Африка булаб підходяча для цієї широко закроєної акції зменшення людської армії в Европі. Густота населення в Африці невеличка, бо всього 5 мешканців на 1 кв. км. тоді, коли в Европі 46 мешканців, а клімат там дуже добрий. Безробітні моглиб осісти на ріллі або занятись експльоатацією мінералів. Міжнародні кола — як подає преса — зацікавилися тим проєктом і не вважають його зовсім утопією, видуманою кабінетним ученим.

ЗАРОБІТКИ МЕНШАЮТЬ, А ТОВАРИ ДОРОЖІЮТЬ.

Румунія переживає небувалий ніде розклад цілого життя. Видимими й невидимими, так званими „краєвими" податками на удержання державного апарату населення геть збідніло. Гроші, які випустив Національний Банк Румунії, зникли з обороту, банковий кредит зруйнований, і не тільки банковий, але й приватний. Девізові розпорядки до решти розложили господарське життя. Бесіди про можливу інфляцію зруйнували за границею геть довіря до румунського лева. Офіціяльно є одна валюта, а неофіціяльно друга. В приватній торговлі платять за доляр 200 левів, коли офіціяльний його курс 167 левів. В румунських пристанях стоять кораблі з кольоніяльними товарами, й ніхто з гуртівників не дістане ніякого товару, не заплативши за нього американськими долярами. Через це кольоніяльні товари йдуть угору.

Млинарі довільно підвищують ціни на муку, а за ними пекарі ціни за хліб. Різники й не оглядаються на визначені громадським урядом ціни, а беруть свої. Цілий хаос повстає, а уряд безрадний і безвладний.

ПЕКАРНЯ, ЩО КРИВДИЛА ВОЯКІВ.

Військова інтендантура у Львові ствердила, що бохонці хліба, які пекарня „Меркур" доставляла для війська, важать менше 1 кґ. Слідча влада перевела в пекарні ревізію, яка знайшла два тягарці від ваги, що замісць 1 кґ., важили тільки 94 дека. Зприводу цієї фальшивої ваги були покривджені вояки, що діставали довший час менші бохонці хліба. Арештовано управителя пекарні, Павла Колодія, під замітом обманства.

КОМУНІСТИ НЕ ДУЖЕ ТУРБУЮТЬСЯ ГОЛОДОМ У РОСІЇ

КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ МУСЯТЬ НАВЧИТИ СЕЛЯНСТВО, ЩО ДЛЯ НЬОГО ДОБРЕ.

МОСКВА (СССР). — Комуністична преса тепер багато розписується про несподівану недостачу харчів і поширення голоду серед населення Радянщини. Але разом з тим ґазети не дуже то стурбовані цим і вважають, що коли не буде якихось зовніжніх комплікацій, то в Радянщині буде спокій і населення перетерпить біду, не протестуючи активно.

Деякі ґазети кажуть, що недостаток харчів став почуватися не тому, що їх нема в Роії, а тому, що апарати розділу й достарчання населенню працювали несправно. Тепер большевики сподіваються ці апарати направити. Коли дійсно забракне харчів для вигодування населення, то комуністична влада сподівається привезти їх зза кордону, якщо вона дістане кредити від чужинецьких держав та фінансістів.

Комуністи не хочуть признати, що голод викликала та руїнницька народня господарка, яку заподіяло форсоване впровадження соціялізму в такій промислово-господарській відсталій країні як бувша Росія. Вони навіть не хочуть сказати, що буде якась зміна тої партійної лінії, яку тепер провадить Сталін, стараючись далі форсувати свої пляни пятилітки. Комуністи кажуть, що населення, а особливо селянство, має бути силою навчене, що для нього добре й корисне. Тому партія не буде звертати уваги на те, якою ціною для населення дається й буде даватися ця наука.

БОЛЬШЕВИКИ СІДАЮТЬ ЗА ОДИН СТІЛ З КИТАЄМ, ФРАНЦІЄЮ Й АМЕРИКОЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Можливе скоре підписання ґарантійного договору між Францією та Росією значно поліпшило взаємовідносини Росії з Францією та з іншими державами, зацікавленими в подіях на Далекому Сході. Можливо, що скоро большевицькі делеґати засядуть за спільний стіл з представниками нанкінського китайського націоналістичного уряду, Франції, Америки та інших держав, щоб спільно обговорити справу Манджурії взагалі та японської акції там зокрема.

Французько-російський ґарантійний договір поможе Росії і в Америці, де все більше чується голосів за діловий звязок з комуністичним урядом Росії. У французько-російському договорі є артикул, який забезпечує Румунію від нападу зі сторони Росії, бо Росія відмовляється рішати всі спори з сусідами при помочі війни.

НІМЕЧЧИНА МУСИТЬ МАТИ ПРАВО СЕБЕ БОРОНИТИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Ґенерал Шляйхер виступив у пресі з статтею про те, що держави переможці позбавили Німеччину права боронити себе. Він каже, що обеззброєна Німеччина тепер стоїть перед своїми сусідами, узброєними до зубів. Німеччина позбавлена права тримати армію, а особливо устатковувати її зброєю, яка тепер конче потрібна для оборони держави. Проти французьких великих тенків, літаків, важкої артилерії, ґазів, модерних фортів і т. п. Німеччина нічого не може виставити.

Ґенерал Шляйхер каже, що ніхто не повинен позбавляти другого права боронити себе, а також позбавляти державу права виховувати свою молодь і все населення в патріотичному дусі та в свідомости необхідности боронити свою вітчину, а на ділі Німеччині тепер заборонено й це робити. Німеччині, правда, признано право жити власним державним життям, але право без сили й могутности тепер — значить лише безсилля, таксамо як сила без права є ніщо інше, як тиранія. Шляйхер каже, що Німеччина нарешті мусить добитися права нарівні з іншими державами боронити себе.

АНҐЛІЯ НЕ МОЖЕ ПЛАТИТИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Відбулося засідання ради міністрів, в якому взяли участь усі міністри. На засіданню вироблено текст меморіялу, який Анґлія перешле до Злучених Держав зприводу черговоі сплати рати воєнних боргів.

Меморіял тримають у секреті й можливо зовсім не опублікують його. Назагал думають, що в нім уряд Анґлії отверто скаже Америці, чому Анґлія тепер не може платити.

ФРАНЦУЗИ ОБУРЕНІ НА АМЕРИКУ.

ПАРИЖ (Франція). — Французька преса й французький загал усе більше підносять свої голоси незадоволення проти Злучених Держав, за їх домагання сплати воєнних боргів Франції. Ґазети, й навіть союз ветеранів, закликають американську опінію вплинути на свій уряд, щоб він не домагався сплати боргів.

Французи кажуть, що коли Німеччина не буде платити Франції репарацій, то й Франція не повинна платити Америці. Але Франція робила свої позички в Америці на свої воєнні потреби й незалежно від того, чи вона переможе, чи ні й чи буде Німеччина платити їй, чи ні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 10, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОБРІ ЗНАКИ

З нагоди Дня Подяки виголошено в американських церквах багато принагідних промов. Як можна було сподіватися, говорено багато про крізу та її вплив на релігію. Дехто говорив, що кріза заставляє людей застановлятися поважно над моральними питаннями, а дехто навіть запевняв, що кріза поможе людям навернутися назад до віри.

Багато проповідей переходили на політичне поле, щоби на ньому шукати заради на поважні суспільні лиха, обняті поняттям крізи. Хоча вони не подали конкретних способів заради крізі, вони старалися ворушити громадянське сумління народу.

В американськім громадянськім життю останніми часами якраз діються події, які вказують на те, що американське громадянство вже закидає поволі, але постійно, свою давню сліпу віру в те, що полишений у повній свободі індивідуалізм запевнить кождому добробут та належну йому винагороду.

Одною з цих признак є зворот настроїв у провідних колах Американської Федерації Праці в користь обезпечення робітників проти безробіття.

Іншою признакою треба вважати вислід народнього голосування в стейті Мізурі в справі пенсії на старі літа. Коли подібну пропозицію зроблено 9 літ тому в стейті Огайо, то проти неї заявилися два рази стільки голосів, що за неї. Нині в Мізурі за стейтовий закон про пенсію на старі літа заявляється чотири рази стільки голосів, що проти. Це є перша цього роду ухвала в Злучених Державах, за якою підуть певно ухвали в інших стейтах.

Стейт Огайо вже зробив конкретні кроки в напрямі обезпечення робітників на випадок безробіття. Стейтова леґіслятура ухвалила, щоби ґубернатор стейту настановив комісію для прослідження питання, що робити на безробіття. Комісія, яку ґубернатор настановив згідно з цею ухвалою, прослідила справу та прийшла до переконання, що стейт повинен ухвалити закон про обезпечення проти безробіття. На основі рапорту комісії уряд предложить стейтовій леґіслятурі на найближчій сесії плян стейтового обезпечення на випадок безробіття. Хоч проект може ще провалитися, то наради над питанням і само виставлення пляну обезпечення на випадок безробіття показує, що американське громадянство вже думає поважно про далекосяглі справи, супроти котрих воно ще так недавно вело струсячу політику вдавання, що цих питань зовсім нема.

СКОРОПАДЩИНА РОЗКРИЛА СВОЇ КАРТИ

Хочуть платити коштом українського народу царські борги. Признають Галичину Польщі. Виправдують польський терор у Галичині збольшевиченням українського населення під Польщею.

В Лондоні видано перше число „українського" місячника в англійській мові, „Інвестіґейтор", на якого чільному місці великими літерами написано: „Інвестіґейтор" є одинока організація в Англії, що працює в імени гетьмана України Павла Скоропадського й не має ніякої спільности з іншими орґанізаціями чи особами". Редактори цього місячника забули, що бувший гетьман П. Скоропадський зрікся свого гетьманства в часі наступу військ Директорії на Київ у 1918 році й від того часу не був ніде опублікований ніякий хочби проблематичний акт про реституцію його на гетманство. Вже цим „Інвестіґейтор" вірдазу вводить у блуд анґлійського читача, який не дуже добре розбирається взагалі в українських справах, а ще менше знає окремі факти з української визвольної боротьби.

На сторінці 12 автор статті, бувший царський дипльомат, а тепер довірений ґенерала Скоропадського, Коростовцев, говорить, що самостійна Україна буде вважати для себе обовязком сплачувати міжнародні царські борги в тій пропорції, яка припаде на Україну. Він говорить, що в часі гетьманату Скоропадського спеціяльна комісія обчислила, що 25% усіх російських міжнародніх державних боргів припадає на Україну. Отже гетьманці наперед обіцюють коштом обдертого українського народу сплачувати ті борги, які царська Росія поробила для себе в часах найстрашнішого кольоніяльного визиску України. Тепер ця кольонія Росії мусить, на думку гетьманців, сплачувати борги, які поробив її гнобитель.

Між іншим у цьому яскраво виявляється та політика, яку на Україні в часі Скоропадського провадила російська буржуазія й бюрократія, котра обєдналася була в таких організаціях як ПРОТОФІС, що старалася створити на Україні економічно-фінансову базу для державної й економічної відбудови „єдиної Росії", не рахуючися з інтересами українського народу взагалі та з українською державницькою ідеєю зокрема. З заяви „Інвестіґейтор"-а ясно й недвозначно виходить, що він буде речником отієї політики „Протофісів" та „Протоюрів", яка вела в часі гетьманщини до економічної руїни й до політичного знищення незалежної української держави на користь Росії.

На ділі Україна, навпаки, сама повинна домагатися від Росії відшкодування за довголітнє поневолення її та за економічно-фінансовий визиск Московщиною. Адже всі економісти, навіть московські, обчисляють, що Україна переплатила за своє поневолення Росії кілька міліярдів податками та ріжними монополями. Україна на користь Росії сотками років витримувала страшне напруження, приневолено беручи участь своїми людьми та коштами в ріжних зовнішніх війнах, які Росія вела для свого імперіялізму. За те все Московщина повинна би платити Україні, а тут „Українці" кажуть, що Україна має виплачувати своїм коштом борги старої Росії.

Щодо земель, захоплених Польщею, то „Інвестіґейтор" іде навіть далі, ніж Андрій Лівицький. „Інвестіґейтор" без обиняків заявляє, що справа українських земель під Польщею є справою самої Польщі й що українське населення там буде задоволене, коли Польща дасть йому автономію.

"The Ukrainians have no wish to quarrel with Poland, provided that Poland gives her Ukrainian subjects the autonomy she promised to give them in her agreements with the Great Powers in 1919, when these Ukrainian territories were allocated to her for a period of 25 years. The Ukrainians are much too busy with the far greater task of freeing themselves from Soviet Russia to want to waste their energy and time in fighting Poland, with whom it would be easy to come to a mutual understanding."

В цьому місці дипльомат Скоропадського або робить помилку, бо не знає української справи, або навмисно перекручує факти й говорить, що Польща в 1919 році зобовязалася дати Українцям автономію, коли антанта віддавала їй Галичину на 25 років. Кожному, хто хоч трохи знає українську справу, відомо, що отой реченець, який між іншими пропонувала антанта, не був принятий ні Українцями, котрі стояли за повну суверенність своїх земель і ні разу з неї не зрезиґнували, ні Поляками. Закінчує автор свою статтю тим, що Україна дуже занята боротьбою з радянською Росією, а тому не стане витрачати своєї енерґії на боротьбу з Польщею, а навпаки, буде шукати шляхів до мирного й приятельського співжиття зі своєю сусідкою.

У статті зі Львова, не підписаної автором, „Інвестіґейтор" розвиває ту гадку, яку Поляки завжди стараються поширити поза кордоном, що населення західніх земель України, які опинилися під Польщею, знаходяться під впливом большевиків. У цій статті значно перебільшується комуністичну активність серед Українців на тих землях і представляється українські маси та українську інтеліґенцію дуже збольшевиченими. Отсе поширення большевизму на західніх землях України Поляки завжди стараються представити перед світом на виправдання їх систематичного терору проти Українців, що виявив себе так ярко в „пацифікації" Галичини, в подіях у ліському повіті, розстрілах та катуванню селянства на Поліссю й на Волині. „Інвестіґейтор" своїм дописом, який чомусь подано в московській транскрипції „Львов", а не „Львів", робить прислугу Полякам, даючи їм „український" матеріял для піддержання їх твердження, які, на думку Польщі, мають виправдати її переслідування Українців.

Цікаво, що на третій стороні, очевидно, як дуже важну, вміщено статтю Сера Майкеля О'Дваера „Радянщина й Ірляндія". В цій статті автор трактує ірляндський національно-державницький рух як большевицько-московську інтриґу, й навіть твердить, що промови ірляндського революційного провідника й президента Де Валери дослівно перекладені з російської мови на анґлійську. Такий випад в „українському" місячнику проти національного героя Ірляндії робиться тоді, коли Де Валера є предсідателем Ліґи Націй і саме в той час, коли кожного разу можна сподіватися, що на засідання Ліґи Націй прийдуть українські оскарження проти Польщі, які внесли туди українські посли до варшавського сойму та інші особи й орґанізації. Повстає питання, чому в орґані, що призначений нібито для пропаґанди й популяризації української державницької ідеї серед чужинців, потрібно нападати на народи й держави, з якими Україна ніколи не мала й не має ніяких суперечностей? Для кого потрібне провокування Де Валери саме тепер, коли він уже нераз виявив своє прихильне ставлення до української справи й приняв у себе в Женеві, як предсідатель Ліґи Націй, українських послів до варшавського сойму та коли йому може скоро доведеться бути безстороннім суддею в українсько-польському спорі?

Кому потрібний цей випад проти Де Валери, це нашим читачам цілком зрозуміле й ми не будемо про це говорити. Можемо лише бути вдячними Коростовцеву, що він нарешті отверто розкрив плян скоропадчуків та показав, до чого прямує їх політика, а саме: до поновленого створення на Україні економічно-політичної бази для відродження великої й неділимої Росії; до порозуміння тієї Росії з Польщею за ціну українських земель; до дальшого політичного й економічного поневолення всього українського народу. Властиво програма скоропадчуків, як її представляє „Інвестіґейтор", супроти України є програмою всіх єдинонеділимців, включно до Сталіна та його компанії. Добре, що маска з облича скоропадщини злетіла й таємничість її не буде вводити більше в блуд тих, котрі хоч трохи можуть думати та в котрих жевріє іскра національного почуття й державницької ідеї.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

С. У. А., Відділ ч. 25: Про виставу уже було поміщено, а подяк не проголошуємо, бо працювати для загального добра, це обовязок кождого свідомого Українця. Замісць подяки вистарчить згадати, що хто зробив, а добра робота є заразом і найкращим признанням для даної особи.

— Що сказала твоя жінка, як ти вчора вночі прийшов додому?

— Ну, знаєш, приятелю, я не вмію говорити без упину півтретя години!

А. Вирвич.

НА РОГАЧЦІ.

(Оповідання).

(3)

Годинник на стіні з залізними тягарами на довгих ланцушках, якого вдова ще не взяла, вибив десяту годину. Кромі тикання годинника не було чути жадних інших голосів, жадних тонів.

— Хіба вже ляжу, — погадав Кудецький. — Згасити лямпу, чи ні?

Був би дуже радо лишив світло, та шкодував нафти. На добавок перед його вікном світилася маґістратська лямпа і своє світло кидала скісно до кімнати, так, що в половині було майже цілком ясно. Скрутив лямпу і на хвилю сів при вікні, щоби глянути на дорогу. Чудний був се вид!

Ліхтарня кидала своє ярке світло на найближчу безлисту тополю, на засипану снігом купу каміння, на блискучий сніг, на сіру виїжджену дорогу, на тополі по тім боці дороги і на шмат поля, відрізаного від дороги глибоким ровом. Ніч була чорна. Затягнене хмарами небо лиш десь-недесь заіскрилося зіркою. Далеко ліворуч мож було побачити поодинокі світла. То були вікна в хатах і ліхтарні на вулицях міста. Ті світла успокоювали його. Вони казали йому, що там є живі люди. Довго сидів так на кріслі при вікні і вдивлявся в ті далекі, приязні світла.

Пару разів Кудецький витягнув шию і наслухував, бо гадав, що надїздить якийсь віз. Та жаден віз не надїхав. Його мабуть здурило тикання годинника, до якого ще не привик. У сій порі він вже спав твердим сном. І тепер сидів сонний. Та все, коли погадав, що вже пора лягати, він також погадав:

— Коби той небіжчик не лежав там!

Раз коло разу закидав тривожним оком на двері до сусідної кімнати. Не годен був увільнитися від думки, що ті двері відчиняться і небіжчик прийде до нього. Легка дрож пройшла по його тілі.

— Може кімната вже студеніє? — погадав. — Таки треба лягати!

Відхилив віконце, вхопив за кінець ланцюшка, котрого другий кінець прикріплений був до рогачкового дручка і стягнув його. Дручок став поперек дороги і заставив її так, що жаден віз не переїхав би. Засиливши ланцюшок на гак під вікном, Кудецький став роздягатися. Робив се дуже обережно, щоби не стукнути, не зашелестіти. Одяг поклав на кріслі коло ліжка і всунувся під колдру. На як довго, він не годен був вгадати.

До сеї пори він знав, що як ляже, то може спокійно лежати поти, поки ранок не закличе його до нової роботи. Тепер було інакше. Тепер він вже мав вимріяний хліб, уже його обовязком було встати до кождого воза, що їхав до міста. Ледви Кудецький загрівся, почув гострий тупіт копит. Вистрибнув зпід колдри і прискочив до вікна. Перед рогачкою стояв еквіпаж, та фірман до вікна не приступав. Коли Кудецький віконце відчинив, фірман крикнув:

— Я не годен підійти до вас, бо мушу сидіти на козлі і держати коні. Як би я зліз і пустив їх, то вони втікли би.

Зітхнувши, Кудецький вліз в пантофлі, на себе накинув колдру і вийшов з хати на мороз. Візник не мав дрібних. Кудецький мусів скочити до хати, зміняв і здав решту. Ту решту візник довго оглядав і рахував при світлі своєї ліхтарні. Пустивши дручок вгору, Кудецький стояв з ланцушком в руці і ждав. Цілий трясся і дзвонив зубами. Аж коли візник зрахував решту, затяв коні і відїхав, Кудецький назад стягнув рогачку і пішов до хати.

— Як так буде частіше, то я не довго потягну, — думав.

Коли за собою запер двері, жахнувся, бо, не вважаючи, стукнув ними. Потерпав, що від того міг би збудитися небіжчик. Ляг назад на ліжку і накрився колдрою. На дорозі було тихо, в хаті було тихо. Тільки годинник скучно тикав. Ще чув, як годинник вибив одинацяту. Потому — снилося йому — він стояв перед хрестом між двома свічками і присягав, що обовязки касієра „копиткового" буде сповняти совісно. Коло нього сидів небіжчик і гірко плакав. Докоряв Кудецькому, що його випхав з такої доброї посади і сам усадовився у сідлі. Потому Кудецький сів писати. Кваплячися, перевернув каламар і на папір виллялося чорнило. Небіжчик сказав: „се нічого не шкодить" і стер атрамент рукавом, так, що на папери й слід не лишився. Кудецький зачав писати. Коли вже кінчив, — снилося йому, — надїхав віз, що перевозив його до рогачки.

— Зараз їду! — крикнув Кудецький у сні. — Наперед мушу скінчити письмо. Ще лиш пару слів.

Та візник на вулиці був нетерпеливий. Раз коло разу траскав батогом. Вже й до вікна застукав, мабуть своїм довгим батогом, бо вікно Кудецького було аж на першім поверсі.

Коли Кудецький далі писав, щоби письмо закінчити, і коли фірман далі гримав у вікно, двері з боку рипнули. Кудецький пробудився. Нагадав собі свій обовязок і підвівся, щоби вискочити з ліжка і підійти до вікна. Та в туж мить, неначе поражений громом, упав назад на подушку, бо побачив відчинені двері до кімнати небіжчика. І самого небіжчика побачив, як він, в довгій білій сорочці і в білій шапочці, вийшов зі своєї кімнати, пройшов крізь його кімнатку і приступив до вікна.

— Що там до чорта нині так довго конопадитеся! — хтось крикнув за вікном. Маєте за шість коней. Добраніч!

Затула у вікні засунулася. Небіжчик відійшов до своєї кімнати і двері запер за собою. Кудецький ще почув сухий кашель, про який розказувала йому вдова. Чув цілком виразно. Потому знов було тихо, як в гробі.

Годинник на стіні вдарив двічі. Світло ліхтарні перед хатою падало на нього. Було пів до першої. Кудецький накрився з головою. Чув, що цілий мокрий, так упрів.

Як довго лежав так, чи знов уснув, чи може так перележав під колдрою прибитий жахом, він сам не знав. Дзвінки при санках і траскання батогами вигнали його з ліжка. Хоч то була щойно третя година, то сани їхали за саньми, віз за возом. Не диво, бо то був торговий день. Вози й сани їхали на торговицю. Зразу поодиноко, потому тісним гусаком, так що Кудецький ледви здужав затопити в печі. Хоч прикро було вилазити з ліжка і хоч прикра була робота, то він вдоволений був з того. Живий рух на дорозі заслонив страшні образи ночі, розігнав прикрі сни. Коли запалив лямпу і вогонь, що весело палахкотів, розігрів його кімнату, жах став поволи вступатися. Він повеселів, бо знов нагадав собі, що нарешті доїхав до своєї мети.

Розвиднілося і стара вдова також встала. Варила каву для себе, отже й для нього зварила. Про небіщика він їй не згадував, бо тепер не сумнівався, що то був сон. Також не мав часу балакати з нею, бо надїздив віз за возом. Дехто, побачивши у віконци нове лице, спитав, чи старий Дирдик не хорий може. Коли вчув, що помер, похитав головою і не кажучи нічого, поїхав далі. Більшість цілком не питала. Кождий платив своє „копиткове", не дивлячися, хто ті гроші бере.

Вдова крутилася по хаті, хлипала і голосила. До небіжчика що хвилі приходив хтось. Прийшов столяр і взяв міру. Прийшла якась бідна баба, щоби коло нього сидіти. Прийшов лікар, щоби ствердити смерть. Того лікаря Кудецький відтягнув на бік і промовляючи до його совісти спитав, чи він певно знає, що небіжчик справді вмер?

— Він такий же мертвий, як та дошка, на котрій лежить, — відповів лікар. — Його вже не заболить жаден палець. Не бійтеся. Хліба він вам не відбере.

Лікар гадав, що Кудецький боїться втратити посаду, як би показалося, що старий „копитчак" ще не вмер. Кудецький не вдоволився такою відповідю, бо ще не цілком певний був, що небіжчика він лиш у сні бачив. Йому соромно було сказати, що в ночи небіжчик ходив по хаті на його очах. Коли лікар вже відходив, Кудецький заступив йому дорогу і спитав:

— Чи не буде се летарг? В ночи я спав зараз в сусідній кімнаті, і чув, як тут хтось закашляв.

— Кажу вам, не бійтеся! — лікар знов відповів і вийшов. Вже в сінях погадав собі:

— Той дурний готов розголосити по місті, що я позволив живцем поховати! Таки вернуся.

— Лікар вернувся до небіжчика. Взяв його за руку, відхилив повіку і глянувши на його око, сказав:

— Вже гниє! То хіба ви самі закашляли... Або хтось на дорозі. Може й снилося вам.

Лікар відійшов, полишивши Кудецького коло небіжчика. Ідучи до своєї кімнатки, Кудецький погадав:

— Може воно й справді так було? Може то був такий живий сон?

Запер за собою двері до небіжчика і сів коло віконця. Вдова пішла до міста. Сидів сам і в своїй памяти відсвіжував цілий сон. Рішився про той сон вдові нічого не казати, щоби непотрібно не тривожити її.

(Дальше буде)

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

БРАТАЮТЬСЯ ДАЛІ.

Полякам і большевикам не досить було торговельної угоди про обмін товарів. Заключили ще угоду про те, що одна сторона не буде зачіпати другої війною. Замало їм було й цього, і тепер заключують умову про мирне вирівнювання всяких непорозумінь.

Ні слова не треба додавати, що при тому шепнули собі не одно про те, як нищити революційні відрухи на Україні спільними силами Польщі й Москви.

І ІНШИМ НЕ ІНАКШЕ.

Сербська преса нарешті подала резолюцію хорватської селянсько-демократичної коаліції. Хоча Хорвати домагаються тільки обласної автономії, урядова преса нападає на Хорватів, як зрадників Югославії. Преса не представляє хорватських домагань такими, якими вони є, але запевнює, що Хорвати хочуть того самого, чого хочуть ворожі Югославії держави. На один бік, Хорвати нібито є аґентами Італії, на другий бік — аґентами Мадярщини.

Як видно з того, досвід Хорватів іде зовсім по лінії досвідів Українців зі своїми слов'янськими „братами" з Варшави й Москви.

НА МОСКВУ, А НЕ НА ВАШИНҐТОН.

Комуністична рептилька з Третьої вулиці в Ню Йорку розписується багато про голодовий похід на Вашингтон. Та рептилька пнеться доказати своїм читачам, що вона організує цей похід. Коли так, то чому вона не закликає до голодового походу на Москву? Адже дві третини населення радянщини голодують; адже там кождого дня вмирають тисячі голодних людей!

Вже доносять з радянщини взагалі, а з України зокрема, де голод давно панує, що знову трапляються випадки людоїдства. Стараючися заспокоїти страхіття голоду, батьки їдять своїх дітей, а діти своїх старих батьків. Що може бути страшнішого в життю людства?!

Колиб у радянщині можна було організувати „голодовий похід", то в нім взялоб участь усе населення. Це большевики знають і розстрілами спинюють такий „похід", що змісби їх панування без сліду.

ЛЮДСЬКА БЕЗХАРАКТЕРНІСТЬ.

Ще недавно Троцький давав накази розстрілювати невинних людей: старих і малих, жінок і дітей, а сьогодня він герой! Сьогодня його „дорогоцінне життя" охороняють детективи европейських урядів і вчені та студентство запрошують цього ката, щоб він читав їм лекції про російську революцію.

Сьогодня він у столиці Данії, в столиці тієї держави, що була вітчиною принцеси королівського дому, якої синів і внуків Троцький наказав розстріляти в Екатеринбурзі. Адже матір царя Миколи була донькою данського короля. Данці це „забули", бо вони цікаві на ріжні видовища. Цікавість перемогла характерність.

Та, на жаль, Троцький не розповість нічого про таємниці чека. Він не скаже того, як свого часу шкодував, що в Росії нема такої машини, якаб відразу відсікалаб голови тисячкам людей, його противникам. Цього Троцький не скаже.

Добре бути масовим убийником і великим злодієм, бо тоді й повага й пошана йому. Малих злодіїв навіть за випадкове вбивство одної людини засуджують на смерть, а тих, що вбили міліони людей, величають героями. Так і напрошуються слова Шевченка: „О, роде суєтний, проклятий, Коли ти видохнеш?"

НЕ ЯЗИКА, А ДІЛА ТРЕБА.

Українські посли у варшавськім соймі устами голови УНДО заявили, що вони будуть голосувати проти польського державного буджету, як протест проти польських знущань над українським народом. Очевидно, буджет ухвалять і без українських голосів і на український нарід Поляки накладуть ще більші податки, ніж дотепер. Ця заява Польщу так болить, як здихаючу шкапу вкушення комаря.

Не заявами треба протестувати проти ляцького варварства, але ділом. Треба орґанізувати маси до боротьби з польською державністю на українських землях у всіх її проявах. Лише активною боротьбою проти Польщі та інших окупантів українських земель наш нарід здобуде собі права на тих землях. Отсе треба памятати й не присипляти народньої активности заявами в парляментах, а ще менше треба розписуватися про ті заяви в пресі. На таких заявах не виховується народня активність, а навпаки — ними присипляється.

ПОЗИЧАТИ ПОЗИЧАЛИ, А ВІДДАВАТИ, ЯК ПРИЙДЕТЬСЯ.

Один приятель звертається до другого: „Чи ти думаєш мені віддати борг?" А той відповідає: „Я думав, коли позичав, а тепер ти думай!" Ось таке становище витворилося між Злученими Державами та Европою в справі міжнародніх воєнних боргів. Колись Европа вовком вила, стараючися втягнути Америку у війну та позичити від неї гроші, а тепер держави переможці крутять, як лис хвостом, не бажаючи виконувати своїх зобовязань.

Держави бувшої Антанти перемогли лише завдяки американській допомозі. Вони обскубали Німеччину, як тільки могли. Забрали її торговельну фльоту, частину земель, всі кольонії, навіть корови й іншу живність забирали, а Америці зі свого бенкету перемоги лишили лише „ріжки та ніжки". Поки держави антанти тягнули з Німеччини гроші, а Німеччина позичала їх для сплати їм репарацій, так довго Франція, Анґлія, Італія та інші держави платили свої борги Америці.

Німеччина перестала платити репарації й довжники Злучених Держав наробили великого крику. Вони не хочуть „обтяжати свого населення" податками для сплати боргів Америці, але не спиняються обтяжати його податками на божевільне зброєння та на підготовку до нової всеевропейської масакри.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

На зборах Братства св. Івана Хрестителя, від. 244 У. Н. Союза, які відбулися дня 17. листопада, повзято наступні ухвали:

Всі члени одноголосно заявилися за приняття реформи, запропонованої членами Екзекутивою і Головним Урядом У. Н. Союза.

Збори заявилися за те, щоби перенести Конвенцію з Дітройт до Шікаґо.

У звязку з українською участю у Світовій Виставі в Шікаґо Братство ухвалило виасиґнувати з каси $25 і вислати до Виставового Комітету в Шікаґо на покриття коштів вистави. Братство було би радо підпомогло цю важну справу більшою сумою, але минулого місяця виасиґнувало $500 на будову Українського Народного Дому.

Петро Сас, секр.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українське Запомогове Товариство **„Дністер"**, від. 361 У. Н. Союза, заявилося на надзвичайних зборах поперти одноголосно арґументи голови, гром. Ілії Гузара, і обстоювати відбуття Конвенції в Дітройт, Міш.

За Уряд: **Ілія Гузар**, голова; **Михайло Боднар і Дмитро Костишин**, секретарі, **Михайло Никифорчин**, касієр.

—o—

ВУДҐЕЙВЕН, Н. Й.

Товариство **„Вільна Україна"**, від. 200 У. Н. Союза, заявилося на зборах дня 12. листопада проти перенесення Конвенції з Дітройту до Шікаґо.

За Уряд: **Микита Савка**, предс.; **А. Непорадний**, касієр; **Тимко Кузенка**, секретар.

„Ґенерал".

— Ваш син усе ще підпоручник?!

— Так, зате довгів має наче який ґенерал!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українські танцюристи на американських виставах.

Здається, що наші малі танцюристи не заводять надій їх родичів та цілого громадянства, яке бажає їх бачити своїми заступниками в українській народній роботі в Америці. Український народній танок являється якраз дуже відповідним засобом праці для нашої американської молодіжи, яка, через свої часті танцюристичні виступи перед чужинцями, виконує велику частину нашої пропаґанди та пригадує чужинцям українське імя.

Наші танцюристи в Ню Йорку виконують далі свою намічену богату програму праці й з кінцем біжучого року матимуть за собою цілий довгий ряд успішних виступів.

Слідуючим їх виступом буде виступ на „Інтернешонел Той Карнівал", міжнародний карнавал (вистава) забавкових річей, який відбудеться в Есек Готелю, на 56-тій вулиці, між 6-тою і 7-мою евенею. Карнавал цей буде відкритий дня 28 листопада ц. р., а триватиме приблизно один тиждень. Присутні на нім будуть найвизначніші й найбільш впливові Американці та інші чужинці з Ню Йорку як: Nicholas Murray Butler, president of Columbia University; Mrs. Henry P. Davison, Mrs. Paul D. Cravath, Mrs. Morgan Hamilton, Mrs. Dwight W. Morrow; Richard Whitney, Mrs. E. Marshall Field, Rev. Dr. Harry Emerson Fosdick, Mrs. Arthur F. Schermerhorn, Richard Whitney, David Mannes and Ernest Schelling.

В день відкриття цього карнавалу відбудеться артистичний вечір, в якого програму входять продукції самих професіональних артистичних сил. І цей власне вечір дає нам доказ, що наші народні танки мають неабияку популярність між чужинцями, бо ось одинокою аматорською ґрупою на цім вечері, репрезентуючою своє народнє мистецтво, будуть українські танцюристи. Цеж радість, коли наші народні танки мають доступ на сцену нарівні з продукціями професіональних артистів.

Від 29-го листопада до 3-го грудня ц. р. включно в Готелю Комодор, при 42-гій вулиці і Лексінґтон Евені в Ню Йорку відбудеться „Експозишон ов Вімен Арт енд Індостріс" — вистава жіночих штук і виробів, на якій будуть експонати жіночих робіт від усіх націй. Вже досі є зарезервованих 200 відділів (будок), у яких ці експонати будуть поміщені. Будуть там також репрезентовані й українські жіночі вироби, у спеціяльно для нас призначеній будці.

Живу працю над приготуванням української частини цеї вистави ведуть особливо членкиці Жіночої Громади та членкиці "Civic Center" в Ню Йорку, а добр. **М. Герман, який завсіди серед чужинців проводить українськими танцюристами, тепер також старається розпродати якнайбільше білетів на цю виставу, бо має контракт, що коли розпродасть 125 білетів, то Українці дістануть свою виставову будку задармо.** Спеціяльний нагляд і уложення цеї української вистави належить до панни Чижович, краєвої делеґатки на Світову Виставу в Шікаґо, та до п. В. Кедровського, редактора „Свободи". Підбір річей на виставу дають п. Пасічник, п. Мартинюк та пані К. Е. Шутак-Кедровська частину зі своєї колекції, й інші.

Підчас вистави відбуватимуться концерти й виступи ріжних націй. **Українці мають призначений один „Український день", у якого програму входитимуть українські танки й український спів.**

Між іншими буде також присутна Рут Ст. Деніс, найліпша орієнтальна танцюристка в світі, яка є головою Комітету Програми Світової Вистави в Шікаґо. Нема сумніву, що українські мистецькі вироби та українські танки й спів їй подобаються, та що будуть серісно взяті під розвагу при артистичному укладанню програми згаданим Комітетом.

Всі нюйорські та околичні Українці повинні старатися повищі вистави відвідати та не лише налюбуватися українськими експонатами й мистецькими продуктами на сцені, але також оглянути всі гарні річи, які мають інші нації, та переконати себе, що ми зовсім не уступаємо нікому під ніяким оглядом.

Якраз тепер, коли наближається Світова Вистава, до якої горячково приготовляється наш Виставовий Комітет у Шікаґо, а з ним співпрацюють усі наші громади в Америці, ми повинні оглядати такі вистави та хоч приблизно уявити собі, як буде виглядати наша світова вистава в Шікаґо, а також хоч приблизно зорієнтуватися, чим ми будемо себе репрезентувати на тій виставі.

Отсі всі, тепер уряджувані вистави, повинні застановити цих громадян, які ще досі байдуже ставляться до цеї справи, звернути увагу на те, яку вагу має для нас наша участь у Світовій Виставі. Мусимо нарешті активно стати на поміч шікаґовському комітетови Світової Вистави.

Евген Скоцко.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Листопадове Свято.

Дня 20 листопада Українська Громада в Бейон обходила День Відродження Української Державности на західних землях України. Свято почалося панахидою в українській католицькій церкві, яку відправив місцевий парох о. Захарко. Як на панахиді так і на концерті, який відбувся зараз по панахиді, жіноцтво та молодіж були численно заступлені. Це справді дуже корисно, що ми посилаємо своїх дітей на наші національні свята, бо в той спосіб ми защіплюємо в їх молодечі душі наші визвольні традиції, а заразом вчимо їх значіння і ваги тої праці, яку тепер веде старше покоління, а яку вони колись мають продовжувати. Та, пославши свої діти на панахиду чи концерт, це ще не оправдує батьків, щоби вони самі сиділи дома. Добрий примір ми можемо дати дітям в першу чергу своїм власним примірним поступованням, а того не видно було в нас цього року, коли на панахиді і на концерті були тільки кілька мущин.

Церковна галя, де відбувся концерт, була переповнена жіноцтвом і дітворою. Цілу програму концерту підготовив гром. Мельничук, під якого управою виступали мішаний і молодечий хор. Сольові точки і деклямація були виконані також поодинокими членами хору. Кожда точка програми була старанно оброблена. Присутні на галі, а головно дітвора, заховувалися спокійно й уважно, так, що кождий мусів винести враження правдивого святочного настрою.

Святочну промову виголосив Д. Галичин. Бесідник підніс вагу Листопадового Свята, зазначуючи, що свято, яке хвилево не принесло нам успіху, є для нас тим більше важним, бо якраз у день того свята ми мусимо пригадувати собі і наші невдачі, щоби на них учитись, і наші вознеслі подвиги, щоб знову з них черпати духовий корм для будучих визвольних змагань. Згадка про нашу невдачу повинна бути для нас перестрогою, що будуча боротьба не сміє застати наш нарід неприготованим, а згадка про геройські чини малої горстки нашого громадянства повинна знову бути для нас тою наукою і тою заповідю, що мала горстка людей навіть геройськими зусиллями не зможе вибороти нам свободи, та що, наскільки ми хочемо мати свою державу, мусимо виказати таку силу, яка відповідалаб нашій чисельности.

Присутний.

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

Замовлено салю на виставу української опери „Мазепа".

„Український Артистичний Театр" повідомляє, що підготовка до вистави опери „Мазепа" в повнім ході. Лібретто до славної опери світового композитора Чайковського перероблено згідно з історичною правдою.

Пороблено теж певні зміни в музиці, усунено деякі сцени, а закінчення перероблено так, що постать великого гетьмана Мазепи виходить геройчною теж і в музиці. Вже заанґажовано до вистави опери найкращі українські оперові сили і чужинецькі. Зроблено теж умову з орхестрою, яка буде складатися з 35 музикантів.

Музичною перерібкою й орхестрою занявся наш визначний український музик, Павло Углицький, добре відомий зі своїх виступів на радіо. Він теж буде диріґентом опери.

Перша вистава опери „Мазепа" відбудеться у Ню Йорку в суботу, дня 4. лютого 1933 року, в Мекка Темпл, де у своїм часі виступала з концертом наша славна оперова співачка Сальомея Крушельницька.

Директором цього оперового підприємства є п. Дмитро Чутро.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

The Los Angeles County fair is described in an article written by Roman Pekay, Pomona busines man, of 383 N. Main street, published recently in the Ukrainian daily newspaper, "Svoboda," of Jersey City, N. J. The paper is widely circulated among Ukrainians of the United States and in Ukrainian countries thruout the world. The article describes the arrangement of exhibits in the fair, and tells about the valley products displayed there. Copies of the article and translations of it made by Mr. Pekay have been sent to the chamber of commerce and fair offices here. Mr. Pekay suggested that next year Ukrainians might be interested in sponsoring an exhibit at the fair. He wrote that those interested in booklets describing Pomona valley and the county fair might write to him, and he has already received a number of requests from people in different parts of the United States. He expects to send out a large number of booklets in response to these requests.

(The Progress-Bulletin, Pomona, Cal., Wednesday Evening, October 26, 1932).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

The Sport Whirl

ROCHESTER, N. Y.

The Ukrainian Basketball Team Befor Their Third Season.

Peter Sandusky, Manager of the Ukrainian St. Josaphats Basketball Team of Rochester, N. Y., is about to start his thrid season of basketball and hopes to make as good a showing as last season. We played 48 games and only 8 were lost, leaving us 35 victory games.

Most of the last year players are playing again, although we have added a few new and better ones. This ought to make the team a lot better than ever before.

The players and their posts are as following: With John Tomson, Captain, forward and a fine player we are sure of a hard to beat team. Pete Terbuszka, a tall slim forward and a great scorer. John Sorokti, our rubber center is a fine chap and a good player. Joe Hryzak, a good player and a hard to beat guard. Nyk Holowka, another one of those clever guards. With Steve Holowka, John Kocyenko and Bill Stockow for the substitutes.

The team is uniformed and well equipped and would like to play out-of-town teams in states of New York, Pennsylvania, New Jersey and Connecticut.

For games write to the Manager.

Peter Sandusky,
18 Thomas St., Rochester, N. Y.

THE ST. NICK'S UKRAINIAN BASKETBALL TEAM OF AUBURN, N. Y., ISSUE A CHALLENGE.

Manager Joseph Tarby of the St. Nick's basketball team in Auburn, N. Y., issue a challenge to all the Ukrainian basketball teams in the states of New York, New Jersey, Pennsylvania, Massachusetts and Connecticut. He challenges Ukrainian teams in the following cities and towns especially Rochester, N. Y., Herkimer, N. Y., Binghamton, N. Y., Corning, N. Y., Syracuse, N. Y., Chester, Pa., Scranton, Pa., Passaic, N. J., and Paterson, N. J.

The Auburn Ukrainians have been playing semi-pro basketball together for three consecutive seasons, and have a snappy-passing basketball team, which is very well known in central New York. They have with them only one new basketball player this year and he is W. Bisok, who played with Cregg College in Chicago for the last three years. The rest of the players are the same as last year: John Hulik, star of our last year's games, who played two years of basketball for the National College of Illinois; Joseph Ferbonis, who played with Tri-State College for one year; Joseph Zerbany, high school star in Auburn; John Wasalinko, all star forward of the Y.M.C.A. league in Central N. Y.; L. Kaufinski, Susquehanna star; Francis Zanoviak, well known semi-pro of Central New York; and Jim Housenar, Sunday School Star.

The Auburn Ukes, known as the St. Nick's in Auburn and Central New York, have no outsider on their team; by saying out-siders means that there are only Ukrainians on this team.

There are in Auburn only three available basketball courts to play on, making it very inconvenient for Manager Tarby to arrange home games. Last year, however, the Manager of the R. U. C. of Syracuse stated, "Manager Tarby, the biggest crowds we have seen in a Syracuse basketball game is when your team plays here." By the above statement the Manager of the Russian Ukrainian Club of Syracuse meant that the Auburn Ukes have a large following and draw a good crowd.

For games, write or telegraph, to Mr. Tarby, 14 Englewood Ave., Auburn, N. Y.

С. М.

ОСІННЕ СОНІЧКО.

Осінне сонічко ще гріє, не пече;
Пожовклий листочок в клубочок звиваєсь,
Срібне павутиння по зіллю чіпаєсь
Й легенько торкає, лоскоче об плече.

Запахом овочів доноситься з садків:
Дозрілі грушки там на гиллю жовтіють,
І пишні яблока в садках червоніють,
А виноград рясний звисає із корчів.

Ще вівці бігають долиною, плаєм
І скубають решту густої травиці,
Що поміж корчами іще зелениться;
Худібка бродить ще пасовиском, гаєм.

Іще пишзеться понад річкою, скрізь,
Мов образ чарівний стоїть ліс купками:
То жовто й червоно міняється красками;
І так манить тебе, приваблює цей ліс.

Ще вітер леготом лагідним подува
І своїм подувом сумну пісень шепоче,
Немов попрощати землицю ще хоче,
Що скоро сяде тут на груль її зима.

Осінне сонічко, ох, грій ще трошки, ох грій,
Красуй тиху осінь погідними днями,
І зиму здержи ще теплими лучами;
Осінне сонічко, ох, грій ще, ох грій!

UKRAINE UNDER SOVIET RUSSIA.

Intourist Propaganda Tours.

One of the most up-to-date methods of propaganda adopted by the Soviet Government has been the organization of carefully shepherded tours of the "Soviet Paradise." The tours usually start from London and proceed by sea to Leningrad, and after visiting Leningrad and Moscow a trip is made to Nijni-Novgorod (now to be renamed Gorki) and UKRAINE.

These tours are heavily subsidized and the food and other comforts provided in a trip for £30 could not be obtained in open market in Russia for £300.

These trips have appealed to intellectual sentimentalists and others with little knowledge of life and human affairs. They are shown what the Soviet Government intends to show them, they are naturally shown the best and they come back and usually report what the Soviet Government intends them to report.

Some of them need never have set foot in Russia to make their reports, which are simply abstracts of Soviet official statements, which they could just as easily have read at home in England.

But in spite of that, the reports of certain tourists, who for the most part set off with a bias in favour of the Soviet system, present a very gloomy picture of the failure of the Soviet authorities. The Soviet Press in September reported that a group of journalists recently visited Russia on a thirty day trip, and mentioned the following names:— Mr. Hamilton Fyfe, representing "Reynolds," Mr. Jules Menken from the "Economist," Mr. Kingsley Martin, Editor of the "New Statesman and Nation," Mr. Emrys Hughes of "Forward," Mr. Ian MacDonald of the "Yorkshire Post," Mr. Hubert Griffith, Mr. H. W. Smith, foreign editor of the "News-Chronicle," and Mr. F. Yeats-Brown of the "Spectator." From the above list it will be seen that most of these gentlemen have been carefully selected on account of their socialistic tendencies.

We have awaited with interest the reaction of these gentlemen to the charms of Soviet Russia. Nearly all have now written their impressions and, **without exception, they provide a damning indictment of conditions in Soviet Russia, more especially in the great agricultural area of Ukraine.**

Here are some extracts:—

"Forward," October 1st, 1932. (A Socialist Paper published in Glasgow). Mr. Emrys Hughes writes:

"That the first headlong steps to force collectivism on doubtful and unwilling peasants were fraught with disaster everybody, from Stalin down to the rank and file Communist in the village, now readily admits."

"New Statesman and Nation." September 17th, 1932. The editorial notes says — (Mr. Kingsley Martin, Editor):

"The serious nature of the food situation has produced in many districts not efficiency, but chaos."

"Reyonlds Illustrated News," September 4th, 1932. Mr. Hamilton Fyfe writes:

"In Leningrad there were queues at the bakers' and in some other cities lines of people wanted to get into grocers shops."

"The Yorkshire Post," September 9th, 1932.:

"Our Special Representative" writes — "Many workers' homes in Moscow have this year had no meat for seven months... In Ukraine alone, during the peasants' first reaction to collectivisation 90% of their sheep were slaughtered, nearly 60% of the horses, 70% of the cattle and 67% of the swine. The peasants who had been starving long enough made sure of one good meal at any rate."

"The Economist," October 8th, 1932. Under "Russian Impressions" we find:

"Peasants are said to be complaining more and more openly. During August a decree was passed penalising theft of corn from the fields wiht death; and even during our short stay the decree was executed. Nevertheless, stealing continues, and one traveller returning from the relatively prosperous Crimea reported a grim encounter with hungry peasants, who were kept from molesting his party only because it was armed"..."The coming winter will be hard and hungry."

Mr. Hubert Griffith. (Extract from a speech reported in the "Manchester Guardian," October 19th, 1932).

"The rural population in the south are not getting enough food."

Mr. H. W. Smith. Foreign Editor of the **"News-Chronicle":**

"He was afraid that the country was in dificulties that might bring about a collapse. After two bad crops in succession there was danger that the spring would bring starvation to peasants in the south and over a wider area, especially if the Government persisted in collecting corn... If the Soviet Government could only meet its obligations by collecting corn from starving peasants, he hoped it would decide to suspend its Five-year Plan and **feed the people."**

(Manchester Gardian,
October 19, 1932).

Mr. H. W. Smith, (Foreign Editor, "News-Chronicle") writing in the "News-Chronicle," September 6th, 1932:

"The food queues are characteristic of the situation in the Russian cities and you cannot escape them. Sometimes they are long and they stretch down the pavement, sometimes no more than an irregular cluster round a bread store, but women and children pass many hours of the day in the dreary wait for food which, except for the bread ration, is often disappointing. In Moscow no meat has been distributed for two months."

"The Spectator," October 8th, 1932. Mr. F. Yeats-Brown writes:

"At the present moment food is scarce and goods scarcer."... "Practically the majority of our unemployed have more material comforts than these "prosperous" Russian workers, and have more done for them by the State."

RADIO.

THE PLACE OF UKRAINIAN PROGRAM ON RADIO IN THE LIFE OF OUR PEOPLE.

We sencerely wish to thank our radio audience for the letters, telegrams and personal calls which we have received. It gives us not only confidence in ourselves, but it instills in us the idea that our Ukrainian people really appreciate their native tongue, music and song.

The program, which began last Thursday over the station U. R. N. Y., was our initial step in the direction of sponsoring Ukrainian programs. It is our intention to have our music, our songs and other sketches on the air just as do other nationalities. Are we not people who have their own language? Should we not try to introduce to the public our music as much as possible? If we were a race backward in customs and habits, it would be a different matter. But, the contrary is true. Ukrainian habits, customs, dress, and music are very modern. Our costumes are most colorful and our music most melodious. When Shevchenko's Radio orchestra played a "Vesnyanka" over the air the President of W. R. N. Y., Mr. Kidde, said, "It is a crime to withhold such melodies from the public."

Perhaps the younger generation of Ukrainians in America are unable to fully appreciate our nation music. But take our fathers and mothers. Those who were born acros in the green valleys and wooded hills. There where beautiful birds blended their light and frivolous song with that of our people. Today as our parents sit before that radio and listen to their native music they relive those happy days. Relive those evenings of village dances. Many a mother will shed a tear as she thinks of her native land, of aged parents who are suffering there.

The radio does its share to teach your children to apreciate our language, teach them our customs and habits, to feel like man equal to another man of any race. In this way we help one purpose in their striving to make true in life their dream of freedom.

Nicholas Brykailo,
(Ukrainian Radio Sponsors).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Підчас війни до шпиталю прийшла гарненька дівчина та просить, щоб їй позволили бачитися з підпоручником К.

Постарша дижурна сестра-жалібниця каже їй:

— Нині відвідини для звичайних гостей вже скінчилися, зайдіть завтра.

— Та я не є звичайна гостя; я сестра підпоручника К. — відповідає гарненька дівчина.

— Ах, дуже мені приємно познайомитися з вами! — каже шпитальна помічниця — бо я його мати!

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ. (13)

Тарзан звільнився зі своїх пут саме на час. Він скочив на ноги саме тоді, як наблизилися до нього малпи. Попереду них ішов ватажок Тойт. Побачивши Тарзана, він закричав: „Тармаґані! Тармаґані!" Тим він дав своїм малпам осторогу, а сам підскочив високо кілька разів і вдарився об землю руками. Потім Тойт почав ближче приступати до Тарзана й усе ґолосніше викрикувати. Біля нього ближче збиралися малпи, щоб обступити Тарзана.

Нарешті Тойт закричав: „Вбийте Тармаґані! Вбийте його, бо він прийшов сюди, щоб убити ваших дітей та ваших жінок". На це Валат закричав: „Це Тарзан з малп. Це наш приятель. Коли я був малою дитиною, то він уратував мене від Нуми". Вже кілька величезних самців обступили Тарзана. Він бачив, що вже безпорадно з ними битися. Треба придумати якусь хитрість, щоб уратуватися. Тарзан почав говорити до них промову.

Довго він говорив, вихвалюючи їх, вихвалюючи їхнього ваважка й розказуючи про своє життя з малпами й скільки разів він зробив добро для них. Тарзан високо підніс свою руку, показуючи тим, що він не думає зовсім боронитися, бо не хоче ушкодити нікого. Він хоче бути приятелем з малпами й тому не хоче, навіть обороняючись, спричинити їм щось зле. Говорив він переконуючим і авторитетним голосом, до якого малпи почали прислухуватися.

Та вони не звикли до великих промов. Поволі голос Тарзана їх заспокоїв, а потім пригасив у них гнів, який штучно викликав був у них Тойт. Нарешті й сам Тойт почав тратити свій воєвничий запал і гнів, який він роздув у собі, підстрибуючи та нахвалюючись на Тарзана. Вкінці Тарзан побачив, що одна малпа за другою почали відходити геть і шукати собі поживи; навіть Тойт підняв гниле дерево й почав вибирати на нім черваків.